

УДК: 741

БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІ САБАҒЫНА ҚАТЫСУШЫЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ДАМУЫ

Ордашева М.Ж.
Өнер факультеті
кафедрасының оқытушысы
Психология және педагогика
факультетінің магистрі

Аннотация

Берілген мақалада шығармашылық дамуға және бастауыш сынып оқушысының қабілетін сурет сабағында қарастыру. Шығармашылық тусінігін ашу, бастауыш сынып оқушылардың танымдық қызметінің өзгешелігі қарастырылады.

Аннотация

Данная статья раскрывает аспекты развития творчества на уроках изобразительного искусства. Раскрывает понятия творчество, рассматриваются особенности познавательной деятельности младшего школьника, рассматривается степень содействия занятию изобразительным искусством в формировании личностных качеств детей. Предложены методы активации.

Abstract

On the article «Development of creative activity of students in art lesson». The article deals with aspects of creative activity in art lessons/ in the paper the analysis of the theory of question which reveals the essence of creative activity is given.

The features of children creative activity and the influence of the academic activity on the development of creative activity are marked the structure of creative activity of junior classes and optimal method for the academic activity are suggested in the article.

Түйінді сөздер: Шығармашылық, бейнелеу өнері.

Ключевые слова: Творчество, изобразительное искусство.

Key words: Creative activity, graphic art.

Біздің негізгі қарастыратынымыз продуктивті шығармашылық дамуда бастауыш сынып оқушысының қабілетін дамыту. Бұл жағдайда тұлғаның біртұтас және шығармашылық тұрғыда оқыту процесі негізгі жүргізуші фактор болып табылады. Көбінесе баланың даму процесі бір-бірімен байланысты үш түрде қарастырылады: біріншіден бала өзіне мақсат қою арқылы өзіне керекті ақпарат алады. Екіншіден бала тапсырманы жан-жақты қарастырады. Үшіншіден бала бастаған ісін аяқтайды. Шығармашылық процесс барысында бастауыш сынып оқушыларында Уварина Н.В. келесі кезеңдерді негізгі деп санайды: жиналған жиналған білімі және ойын түсіндіру және тапсырманың орындалуы. Тапсырманы жан-жақты қарау, нұсқалардың дұрыс ұйымдастырылуы. Идеялардың, нұсқалардың, бейнелердің шынайылығы. Табылған нұсқаларды қару және таңдау. (1)

Әртүрлі деңгейлерді айта отырып, көптеген ойларды салыстыруға болады. Т.М. Махмудов жеке жұмыс істеуді және деңгейге бөлуге үлкен иән берді. Ол өзіндік жұмыс істеуді деңгейлерге бөлді: төмен, орташа және жоғары. (26.134) Лернердің ойынша: «мақсат қоймай бірінші деңгейде шығармашылықта, мектеп шығармашылықтың екінші деңгейіне дайындау қажет немесе әртүрлі маштапта және әртүрлі сферада адамды күшті етіп дайындау қажет» (36.80) Лернер жалпылама шығармашылық жайлы ой айтты: «адамды құрудағы объективті және субъективті сапасы жағынан қарау, сол арқылы сол арқылы жан-жақты жүйе және әрекет деп шығармашылық» деп айтты. (46.52) Автор назарын процессуалды шығармашылыққа аударды: алыс және жақын мақсатын; ішкі және сыртқы жүйедегі жағдайдағы жаңа қиындықтар; дәстүрлі жағдайдағы жаңа қиындықтар; жаңа функцияның дәстүрліден айырмашылығы; қиындық шешудегі альтернативті жолы; мәселелерді шешудегі білім берудегі жаңа әдістер; жаңа түрдегі жаңа ыңғай; Барлығы өнерде бір-бірімен өзара байланысты.

Дұрыс түрткі ол-жағымды танымдық жолдың талабы. Оқу барысында түрткі болатын жағдайлар туады, олардың ішінде жағымды және жағымсыз түрткі, Яғни түрткі оқудың мазмұны мен жүргізілу процесіне байланысты; қосалқы түрткі (ата-ана, мұғалім, сабақты түсіну алдындағы міндеті; жағымсыз түрткі. Жағымсыз түрткі танымдық шығармашылыққа қызмет етеді. Жағымсыз түрткі (қиындыққа мойынсұнбауға талпыну, жолы болмаусыздықтан қашу, күлкі болудан қорқу) шығармашылық дамуына кедергі келтіреді. Дидактикада табыс категориясына үлкен мән беріледі. (К.В.Ельницкий, О.А.Яненко, Н.Д.Хмель, А.К.Рыспаева, С.Е.Ельцова, В.А.Каракровский, А.С.Белкин және т.б.) (5).

Шығармашылық мінездің қалыптасуы табыстың жоғары болуы барлық жерде шығармашылықта, оқуда және өмірлік тәжірибеде. Оқу жүйесінде оқушының негізгі табысы ол баға. Дегенмен, оқушы танымдық бағамен өзіндік негізгі бағасын салыстырады. (6,7) Бастауыш сынып оқушысының даму кезеңінде мұғалімнің алатын орны зор.

Жоғарыда аталғандардың барлығы шығармашылық танымға мынадай анықтама береді: шығармашылық оқушының жоғары сатыдағы танымдық шығармашылық, интеллектуалды шығармашылық және тұлға потенциалы, қорытындысы субъективті жаңа өнім. Өнім- төменгі сынып оқушыларына арналған, субъективті жаңалық мағынасын береді.

Айтылғандарды қорыта келе, шығармашылық бастауыш сынып оқушылардың ерекшеліктерін бөлеміз:

- төменгі сынып оқушыларының шығармашылығы субъекті мінезді және репродуктивті таным негізінде қалыптасады;
- шығармашылық жүйеде төменгі сынып оқушылары өнім ретінде қажетті және олардың пайда болуының әдістері;

- шығармашылықтың жоғары дамуына жағымды түрткіні қалыптастыру;
- ұжымдық танымдық шығармашылық және серіктестік құру төменгі сынып оқушының шығармашылық қалыптасуында үлкен роль атқарады;
- бастауыш сынып оқушысының танымның қорытындысы субъективті жаңа өнім, даралық мазмұны және индивидуалды авторы;
- шығармашылық таным тікелей оқушыға байланысты;
- шығармашылық даму төменгі сынып оқушысының тұлғалық, даралық дамуының негізі.

Педагогтар иен әдіскерлер көптеген елде балалар шығармашылық бейнелеуін меңгереді, советтік дәуірде И.Игнатъев, Л.С.Выготский, В.И.Кириенко, Г.В.Лабунский, Н.П.Сакулин, Е.Флериалардың жұмыстары бойынша көптеп кездеседі.

Ең әйгілі басылым бейнелеу өнері бойынша ол педагогикалық тәжірибе жинаған, көптеген әйгілі істарге қолы жеткен. Басылым авторы Нменский Б.М. «Бейнелеу өнері және шығармашылық еңбек» атты программада негізгісі педагогикалық әдісі балаларды өнерге бейімдеу, қызығушылығын арттыру, шығармашылық белсенділік, ескерткіштерге ұқыптылықпен қарау, өнерді түсіну, яғни рухани дамуы (8б.3)

Уақыт өте келе, бейнелеу өнері өнерге апаратын және дамытатын ұлы жол екенін түсінді. Е.Е.Рожнев өзінің жұмыстарында балаларды тәрбиелеуде баланың қабылдауы өнер әлемінде бірінші қадамы. Е.Е.Режневтің жұмыстарының негізгі мақсаты Оқу бағдарламасына бейнелеуді енгізіп тереңдету.

Бейнелеу өнері пән ретінде басты пән әртүрлі шығармашылық жолында. Көптеген жұмыстар жүргізу арқылы бастауыш сынып оқушылардың қалыптасып дамуына әсер етті. Дамуға әсер етуші негізгілері мыналар:

- шығармашылық тікелей танымдық процесстерге байланысты;
- оқу просесінде шығармашылық дамуда жақсы әсер тудыру;
- ұжымдық танымдық шығармашылық үлкен жетістікке жетудегі маңызды әсері.
- шығармашылық кезеңмен репродуктивті эвристикалық жолдарын құрастыру;
- зерттеу арқылы оқушылар шығармашылығында ұжымдық түрде, өзіндік ойлау үлкен көмек;
- ұйымдастыру кезінде міндетті түрде мұғаліммен жұмыс істеу және пәнаралық байланыс құру.

Шығармашылық даму бастауыш сынып оқушыларында мұғалім жағынан үлкет басшылық қажет.

Зерттеу барысында басты басты мәселелерді шешу жолын табу. Жиналған теориялық және фактік құжаттар арықарай дамытып өрбітуді және көкейкесті сұрақтарды қарастырып жалғастырған жөн.

Әдебиет тізімі

1. Уварина Н.В. Развитие творческих способностей у младших школьников. Дис.:кпн. – Челябинск, 1999. – 184с.
2. Махмудов М.И. Проблемное обучение. – М.:Педагогика. 1975. – 367с.
3. Дьюи Дж. Школа и общество. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики. – М.1971. – 521с.
4. Белкин А.С. Ситуация успеха. Как ее создать. – М.:Просвещение, 1991. – 76с.
5. Винакурова Н. Лучшие тесты на развитие творческих способностей. 1991. – 365с.
6. Уварина Н.В. Развитие творческих способностей у младших школьников. Дис.:кпн – Челябинск, 1999. – 184с.
7. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности: основы педагогики творчества. – Казань, 1988. – 238 с.
8. Изобразительное искусство и художественный труд (1-9классы.). Рук. и редакц. Б.М.Неменского ISBN5-09-003431-1.